13. KOMNATA

20 let

Kateřina Cajthamlová • Eva Hacurová • Petr Janda
Tomáš Klus • Michaela Kuklová • Josef Kvasnička • Barbora Munzarová
Rostislav Novák • Dagmar Pecková • Lucie Šafářová • Olga Šípková
Jiří Štěpnička • Jiří Tichota

V ROZHOVORECH BLANKY KUBÍKOVÉ

GRADA

GRADA

- Kateřina Cajthamlová
- Eva Hacurová
- Petr Janda
- Tomáš Klus
- Michaela Kuklová
- Josef Kvasnička
- Bára Munzarová
- Rostislav Novák ml.
- Dagmar Pecková
- Olga Studničková Šípková
- Lucie Šafářová
- Jiří Štěpnička
- Jiří Tichota

13. KOMNATA

20 let

Iveta Toušlová
autorka projektu a koncepce knihy

Alena Müllerová
autorka koncepce knihy

Blanka Kubíková
autorka rozhovorů

Vydavatel děkuje České televizi za spolupráci a za poskytnutí souhlasu k vydání této publikace.

© Grada Publishing, a. s., 2026
© Blanka Kubíková, Alena Müllerová, Iveta Toušlová, 2026
Dokumentární cyklus 13. komnata © Česká televize
Vlastník ochranné známky 13. komnata®, Iveta Toušlová
Fotografie © Pavla Černá, 2025; František Jirásek; Zuzana Páchová, 2024; Irena Zlámalová, 2026

ISBN 978-80-271-3494-6 (print)
ISBN 978-80-271-8764-5 (pdf)
ISBN 978-80-271-8765-2 (ePub)

Dvacet let s příběhy 13. komnaty

Cyklus *13. komnata* patří k nejdéle vysílaným dokumentárním pořadům České televize. V roce 2026 slaví dvacet let od svého vzniku a za tu dobu do vydání této knihy připravili jeho tvůrci 677 příběhů.

Prostřednictvím osudů stovek veřejně známých lidí se *13. komnata* dotkla celé řady závažných společenských i osobních témat: těžkých onemocnění, ztráty blízkého člověka, následků úrazů, duševních chorob, závislostí, perzekuce komunistickým režimem, extremismu, domácího násilí, únosu i komplikovaných rozpadů rodin.

První série třinácti dílů vznikla v roce 2006. Úvodní díl natočil režisér Pavel Křemen, provázela jím novinářka Jana Ciglerová a svůj příběh v něm vyprávěla Tereza Pergnerová. Sledovalo jej více než 1,6 milionu diváků. Další díly první série byly věnovány Danielu Landovi, Richardu Müllerovi, Janu Nedvědovi, Evě Holubové, Martinu Kociánovi, Mirce Čejkové, Evě Pilarové, Kamile Moučkové, Borisi Hybnerovi, Vendule Svobodové, Jaroslavu Hutkovi a Michalu Horáčkovi.

Následně se ke zmiňovaným osobnostem přidaly stovky dalších. Mnohé se k účasti odhodlaly až poté, co viděly, že *13. komnata* nehledá lacinou senzaci. Jejich zkušenost se pořad snaží zachytit do hloubky a v širších souvislostech, bez moralizování a jednoduchých soudů. Osobní výpověď přitom často doplňuje pohled odborníka, který pomáhá porozumět problému, s nímž se protagonista potýká.

K desátému i dvacátému výročí vznikly speciální série, v nichž se pořad vrátil k některým jeho protagonistům, kteří už svou *13. komnatu* jednou otevřeli, ale život jim mezitím přinesl další těžkou zkoušku.

Za dvacet let se na vzniku *13. komnaty* podílely desítky režisérů, scenáristů, dramaturgů, novinářů, odborníků, produkčních, kameramanů, střihačů a dalších členů štábu. S nadsázkou lze říct, že by bylo jednodušší vyjmenovat české dokumentaristy, kteří na cyklu nepracovali, než všechny ty, kteří natočili alespoň jeden jeho díl.

Pořad *13. komnata* často nekončí jen odvysíláním v televizi. Některé jeho díly využívají terapeuti při práci s pacienty a klienty, takže osobní zkušenost jednoho člověka může pomoci i lidem, kteří procházejí něčím podobným. Za příběhem konkrétní známé osobnosti se tak nezřídka otevírá téma, které se týká mnohem širšího okruhu lidí a mnohdy svým způsobem každého z nás.

Předmluva

Symbol třinácté komnaty je v naší kultuře hluboce zakořeněn. Objevuje se v mýtech, legendách i pověstech jako místo tajemné, zapovězené, nebezpečné, mnohdy až temné, kam smějí vstoupit jen vyvolení nebo odvážní. Stačí si jen prolistovat pohádkové knížky a snad v každé se v nějaké podobě vyskytuje, stejně jako hrdina či hrdinka, kteří dostanou klíče od všech dveří zámku až na ty jedny. Jenže právě ony pak v celém příběhu sehrají zásadní roli a hlavní postavu posunou blíž k vysněnému cíli. Kdyby je neotevřela, nenašla by poklad ani princeznu.

V přeneseném slova smyslu si takový zámek nosíme všichni v sobě. A i když máme klíče od všech pokojů, některé necháváme dlouho rezivět. Třeba až na dně posledního šuplíku skříňky zastrčené kdesi ve sklepě. Časem na ně možná zapomeneme úplně a dveře do oné místnosti zakryjeme závěsem, abychom se na ně nemuseli dívat. Jenže tam pořád jsou, spolu se vším ostatním, co se za nimi pod nánosy prachu a pavučin ukrývá. Ne každý má ale kuráž a sílu vzít za kliku, otevřít je a do temných koutů třinácté komnaty pustit konečně světlo. Ostatně sama s tím mám bohaté zkušenosti…

Když mi bylo patnáct let, začala moje maminka trpět vážnými psychickými problémy a postupně se čím dál víc uzavírala do sebe. O tři roky později už nechtěla žít a pokusila se z tohoto světa odejít. Naštěstí jsme ji včas našli a díky skvělé lékařské péči se pár měsíců poté byla schopna vrátit domů. Od té doby ale už nic nebylo jako dřív. Naše rodina tuhle tragickou událost zamkla na deset západů a pro jistotu ji ještě zabalila do tlustého papírového kartonu a na něj dala razítko *Nebezpečné, nerozbalovat*. O tom, co se stalo, a hlavně proč, jsme moc nemluvili. Každý z nás si svůj zármutek držel v sobě. Nesdíleli jsme bolest,

strach, bezmoc, zoufalství ani spoustu nezodpovězených otázek. Prožili jsme sice maminčino zhroucení společně, ale každý si jeho následky nesl potichu sám. Včetně výčitek a pocitů viny. Až po letech jsem pochopila, jaká to byla chyba a jak hluboce to poznamenalo rodinné vztahy.

Dnes už vím, že člověk nemá být se svým trápením sám. Když procházíme něčím, co je nad naše síly, potřebujeme pevné opěrné pilíře. Někoho, komu se můžeme bez obav svěřit, popsat, co se v nás odehrává. Kamarádku, před kterou si nemusíme hrát na supermany a superženy a nebudou ji obtěžovat naše slzy. Přítele, který nebude naše hoře zlehčovat ani se ho lekat. Zkrátka spřízněnou duši, vrbu… A také potřebujeme slyšet, že podobnou cestou už někdo před námi šel. A i když vedla nehostinnou krajinou a byla plná kamení a trní, dokázal dojít až na její konec, kde se mohl znovu narovnat a nadechnout.

Když jsem o tom všem po letech otevřeně s maminkou mluvila, řekla mi, že právě tohle jí chybělo. Sdílení s lidmi, kteří stejně jako ona trpěli těžkými depresemi, kvůli nimž se propadli až na samé dno své duše, a přesto je dokázali přeprat a dostat pod kontrolu. Potřebovala slyšet, že v tom není sama a že situace, která jí tenkrát připadala bezvýchodná, má řešení.

Tehdy jsem si znovu uvědomila, jakou sílu v sobě ukrývají příběhy, když jsou dobře a v pravý čas vyprávěny, a jaký terapeutický účinek dokáže mít jejich sdílení. A tak se po nějaké době zrodil pořad *13. komnata*, jemuž jsme rovnou dali podtitul *Léčba příběhem*. Začali jsme natáčet o lidech, kteří čelili nejrůznějším nástrahám života. O nezdolných osobnostech, jimž se svět během jediného okamžiku převrátil naruby. Přišli o své jistoty, o blízké, o zdraví, o důvěru nebo načas i sami o sebe, a přesto je to nezlomilo. Když se pak ocitli před vlastní třináctou komnatou, našli odvahu odemknout dveře, odhrnout závěs a pustit dovnitř světlo. Někdo po letech, jiný poprvé v životě. A právě tím světlem posvítili na cestu ostatním, za což jim patří náš obrovský dík.

Nebylo mnohdy snadné pustit nás dál a otevřít se před kamerou. Nebylo jednoduché vracet se k bolavým událostem, jenže bez nich by se nikdy nestali tím, kým jsou dnes. Hana Hegerová v jednom ze svých překrásných šansonů zpívala: „Když na huntě jsem, poznám hunt

a v zlatě jeho kontrapunkt, proto nezabloudím…" A o tom to celé je. Když přijde nemoc, začneme si skutečně vážit zdraví, když zůstaneme sami, oceníme význam vztahu. Není to otřepaná fráze, že rosteme skrze překážky a boje, které svádíme s nepřízní osudu i sami se sebou, jen nám to občas nedochází. Máme tendenci volit jednoduchá řešení, nebo se naopak hroutíme z každé maličkosti. Proto není na škodu, když nám to tu a tam někdo připomene, a příběhy našich protagonistů nám to připomínají znovu a znovu. Ukazují, že síla člověka nemusí spočívat v tom, že nikdy nespadne, ale v tom, že se dokáže opět zvednout. Že požádat o pomoc není slabost, a že i zkušenost, která nás kdysi hluboce zranila, jednou naopak oceníme a jejím prostřednictvím můžeme třeba i pomoct někomu dalšímu.

A právě v tom je síla *13. komnaty*. Nenabízí jednoduché návody. Neříká, že všechno má šťastný konec. Přináší ale naději. Naději, že se po těžké noci opět rozední, že se rány zase zahojí, i když některé jizvy zůstanou, že čas skutečně dokáže zmírnit i bolest, která se zpočátku zdála být nesnesitelná, že život sám stojí za to navzdory všem těžkostem, ztrátám a zklamáním a že to, co jsme kdysi považovali za svůj neúspěch, selhání či slabost, může být jednou velkou inspirací a poučením pro druhé. Lidská zkušenost je jako malé světlo v dálce. Nedokáže osvítit celou trasu, ale umí ukázat směr. A i to může být v těžké chvíli hodně.

Během všech těch roků jsem si ale uvědomila ještě jednu věc. Světlo neputovalo jen od našich protagonistů k divákům. Svými osudy svítili na cestu i nám, tvůrcům cyklu. Některá setkání v nás rezonovala ještě dlouho po odvysílání pořadu, jiná dokonce změnila náš pohled na vlastní život, na naše starosti i na to, co považujeme za samozřejmé, za což jim jsme nesmírně vděčni.

Třináctou komnatu proto nevnímám jako místo, kterého bychom se měli bát. Člověk do ní nemusí vstupovat každý den. Ale někdy stojí za to najít klíč, odemknout ji a pořádně vyvětrat. Za jejími dveřmi totiž nemusí být jen to, před čím jsme tak dlouho utíkali, můžeme tam konečně najít i sami sebe a třeba i začátek nového příběhu…

Iveta Toušlová

Když za mnou v roce 2005 přišla Iveta Toušlová s nápadem na cyklus o známých lidech, kteří prošli těžkou životní krizí, ani jedna jsme netušily, že o něm budeme psát ještě o dvacet let později. Původně jsme plánovaly pouhých třináct dílů. Třináct příběhů pro *13. komnatu*. Zdálo se to docela logické. Televizní historie ovšem někdy vzniká právě z plánů, které se nápadně vymknou původnímu zadání.

Na začátku jsme dokonce uvažovaly o talkshow. Známá osobnost by v rozhovoru vyprávěla o něčem, co jí zásadně zasáhlo do života: o nemoci, závislosti, ztrátě, osobním selhání nebo psychické krizi. Důležité pro nás bylo právě to, že půjde o známé lidi. Chtěly jsme ukázat, že trápení, o němž se lidé stydí nebo bojí mluvit, se nevyhýbá ani těm, jejichž život zvenčí působí úspěšně a bezstarostně. O nápadu jsme dlouze diskutovaly a z rozhovoru se postupně stal dokumentární portrét. Hodně jsem se tehdy zabývala televizními formáty – ostatně na scenáristice na FAMU je učím dodnes –, a tak jsme se pokusily vytvořit poměrně přesnou „kuchařku“ pořadu. Na vzniku formátu se podílel také režisér Juraj Šajmovič.

Rozhodli jsme se, že jednotlivými příběhy nebudou provázet a otázky klást režiséři, ale píšící novináři. Neměli být jen tazateli, spíš průvodci a partnery protagonistů. Později jsme jim začali říkat „odemykači“. K tomu komentář mimo obraz, podrobný scénář a tam, kde to téma vyžadovalo, také pohled odborníka, často z oblasti psychologie nebo duševního zdraví.

A ještě jednu věc jsme si s Ivetou přály – aby se *13. komnata* vysílala na ČT1 v hlavním vysílacím čase. Ne jako pořad pro pár zasvěcených, ale pro široké publikum.

První díl s Terezou Pergnerovou sledovalo více než 1,6 milionu diváků. Najednou bylo jasné, že nový pořad se dotkl něčeho, co lidi nejen zajímá, ale možná to i potřebují. Po původních třinácti dílech proto následovalo dalších třináct. A potom další. A další. Dnes je za námi 677 příběhů. Na televizní cyklus, který měl mít třináct dílů, je to už poměrně slušná odchylka od plánu.

Jedna moje kolegyně dramaturgyně kdysi vyslovila poněkud pošetilou teorii, že když člověk dlouho připravuje určitý televizní cyklus, začne se mu jeho téma nějakým způsobem promítat i do vlastního života. Když jsme například natáčeli docu-soap o porodech, dvě režisérky a dramaturgyně otěhotněly. Smáli jsme se tomu.

Při přípravě *13. komnaty* mě ale potkalo něco, čemu už se smát nedalo.

Můj dvanáctiletý syn měl velmi vážnou nehodu. Její následky si nese dodnes. A já jsem se postupně ocitla na druhé straně příběhů, které jsme do té doby sledovali především jako televizní tvůrci. Poznala jsem strach, bezmoc, nemocnice, nejistotu, nekonečné hledání pomoci a později také svět duševního zdraví a život lidí, kteří dlouhodobě pečují o své blízké.

Péče o syna mě přivedla k neformálním pečujícím a k lidem, jejichž osudy by se do televizní půlhodiny často ani nevešly. K rodičům, partnerům a dětem lidí s duševním onemocněním. K těm, kteří někdy celé roky žijí s nemocí někoho blízkého a spolu s ním hledají cestu dál. I proto v mé producentské skupině později vznikla řada dokumentárních filmů už ne o celebritách, ale o lidech, kteří procházejí těžkými životními situacemi a dokážou o nich otevřeně mluvit.

Psychologie mě zajímala vždycky. Osobní zkušenost mi ale ukázala, jak velký je rozdíl mezi tím o lidské krizi něco vědět a skutečně jí procházet.

Možná právě proto dnes ještě lépe rozumím tomu, co jsme s Ivetou říkaly divákům už v lednu 2006. Když se nás někdo zeptal, zda bylo těžké protagonisty k natáčení přemluvit, odpověděly jsme, že nás překvapilo, kolik z nich souhlasilo. Často proto, že věřili, že jejich zkušenost může pomoci někomu, kdo právě prožívá něco podobného.

Za dvacet let se proměnila televize, společnost i jazyk, kterým mluvíme o věcech dříve považovaných za tabu. Mnohem otevřeněji se dnes hovoří o duševním zdraví, závislostech, domácím násilí, rodinných krizích, nemocech i vlastních chybách a selháních. To, co bylo před dvaceti lety těžké vyslovit před kamerou – a někdy vůbec nahlas –, dokážou dnešní protagonisté pojmenovat mnohem přímočařeji.

Možná se změnila společnost, jistě na to mají vliv sociální sítě, a možná jsme si také zvykli, že veřejně známý člověk nemusí nepřetržitě předstírat, že má život pod kontrolou. Před dvaceti lety mohlo přiznání psychických problémů nebo závislosti pro známou osobnost znamenat vážné ohrožení její veřejné existence. Dnes stále vyžaduje odvahu, ale už nepůsobí jako něco téměř nepředstavitelného.

Troufám si myslet, že malý díl zásluh na téhle proměně má i *13. komnata*. Po stovkách odvysílaných příběhů už diváci mnohokrát viděli, že za úspěchem, popularitou a známou tváří může být deprese, závislost, nemoc, násilí, ztráta nebo rodinné trápení. A že o tom lze mluvit vážně, ale bez senzace; otevřeně, ale bez odsudku.

Pořad *13. komnata* nikdy neměl být bulvárem ani přehlídkou cizího neštěstí. Jeho smysl byl od začátku jinde: zachytit člověka ve chvíli, kdy se mu život zásadně zkomplikuje, někdy téměř rozpadne, a sledovat, co s tím dokáže udělat. Ne každý příběh končí vítězstvím a ne každá rána se zahojí beze stopy. Ale už samotná možnost pojmenovat, co se stalo, a sdílet zkušenost s ostatními může mít smysl.

Kdyby se mě dnes někdo zeptal, která ze *13. komnat* byla nejsilnější, neuměla bych odpovědět. V lednu 2006 jsme jich měly třináct, dnes jich je téměř sedm set. Jak porovnávat ztrátu dítěte s těžkou nemocí, závislost s rozpadem rodiny či psychickou krizi s následky úrazu? Pro každého protagonistu byl jeho příběh v určité chvíli tím nejdůležitějším.

Proměňoval se přitom i samotný cyklus. Někteří protagonisté svou třináctou komnatu otevřeli podruhé, protože jim život mezitím přinesl další těžkou zkoušku. Možná je to nejpřesnější připomínka toho, že lidský život se nedá uzavřít do jedné dramatické kapitoly ani do jednoho televizního dílu.

A ještě jedna věc mě po dvaceti letech těší možná nejvíc: Příběhy nezůstaly jen ve vysílání. Některé díly se používají také v léčebnách jako součást terapie. Člověk, který našel odvahu vyprávět o vlastní těžké zkušenosti, tak může pomoci někomu, koho nikdy nepoznal a kdo se právě ocitl v podobné situaci.

A tím se vlastně vracíme úplně na začátek. K podtitulu, který jsme pořadu daly před dvaceti lety a který tehdy mohl znít pateticky: *Léčba příběhem*. Po tolika odvyprávěných příbězích, které zhlédly miliony televizních diváků, už si myslím, že jsme se nespletly.

Alena Müllerová

Kateřina Cajthamlová

Pro spolužáky jsem byla bláznivá Káča

Dvouapůlletou holčičku s IQ 156 opustila maminka. V romantickém seriálu by se řeklo, že šla za svým srdcem. Takže Kateřina se musela popasovat nejen s tím, že je pro ostatní děti divná „nedětskostí“ včetně recitování Erbenových balad, ale i proto, že nemá mámu. Byla pro ně „bláznivá Káča“. A když se máma vrátila, musela se Kateřina, už jako osmiletá školačka, popasovat s tím, jak s maminkou, kterou neznala, vycházet. Dlouho poté začala objevovat kostlivce v rodinné skříni a pochopila, proč v rodičích nenašla zastání ani během odchodu z manželství založeného na lži. Ví o sobě, že jako spousta vysoce inteligentních lidí má rezervy v emoční a sociální inteligenci, a kvůli vlastním potomkům s tímto hendikepem začala po rozvodu pracovat.

Když jsem četla články o vás, překvapilo mě množství hejtů. Dělají s vámi něco?
Vůbec. Já totiž žádné diskuze pod články nečtu. Co mi hejtři píšou?

Například reakce na postavu.
Že jsem přibrala, když jsem přestala kouřit? Možná mě ti diskutující znají z pořadu *Jste to, co jíte*, kde jsem byla vyloženě vychrtlá, protože jsem procházela těžkým obdobím rozvodu. Měla jsem konfekční velikost 36. A dokonce bych věřila, že část těch hejtů píšou bývalé partnerky mého současného partnera.

Vážně?
Samozřejmě! Udělaly totiž zásadní chybu: Zbavily se úžasného chlapa. Když jsem ho potkala, řekla jsem mu, že přestože je dvakrát rozveden, beru ho – protože ho pravděpodobně žádná žena nevzala pořádně do ruky. Každá žena získá polotovar mládence od jeho matky… a pak si ho dovychová.

Jak se to dělá?
Slyšela jsem několik verzí. Ta od mého dědečka, což byl úžasný chlap, zněla, že si ho vybrala babička, což považoval za velikou čest. On prošel zkouškami a testy a pak se musel snažit, aby nezklamal. Ostatně zkoušky jsou v každé pohádce, chlapec vyrve princeznu ze spárů draka, uhodne hádanky či splní úkoly a nakonec zazní: „… a žili spolu šťastně až do smrti.“

Jakými zkouškami musel dědeček projít?
Velmi těžkými. S babičkou se seznámil, když mu bylo šestnáct a jí čtrnáct. Ona měla poručníka, poněvadž byla sirotek. Ten poručník ji systematicky okrádal. Měl na to fintu, že ji posílal čas od času do Prahy utrácet, aby nějaký její pohyb na účtech byl. A aby měla pocit, že si dědictví prohýřila sama. Narodila se v roce 1904, osiřela v devíti letech, měla osm starších sester, ty dostaly věno a jí mělo být vyplaceno, až dospěje.

Jak se potkala s vaším dědečkem?

Jak jezdila do té Prahy, seděla jednou s vychovatelkou v kavárně *Slavia*, kolem nich tašky… A dědeček, student gymnázia, tam byl na kávě, a když bona odešla na toaletu, dal se s babičkou do řeči. Vyměnili si adresy, dopisovali si, jednou za rok si dali schůzku v té *Slavii* a dědeček, který chtěl být účetní, začal kontrolovat její účetnictví a zjistil, že poručník ji okrádá.

Pět let spolu chodili na dálku, a když bylo babičce devatenáct, požádal ji Otoušek o ruku. Nechal ji zplnoletit, tehdy byla hranice plnoletosti v jednadvaceti letech. Řekla bych, že vydržet si pět let s dívkou dopisovat, zachránit jí majetek a zařídit její zplnoletění je znakem velké vytrvalosti, cílevědomosti a odvahy.

Mimochodem, má dcera je účetní a dědečkovy schopnosti bere jako skvělé dědictví. Od osmi let dělala podklady pro mé účetnictví.

Jakým zkouškám jste své partnery podrobovala vy?

Já jsem byla od osmi let vodák, jezdila jsem na kánoi, a když chtěl nějaký chlapec, abych mu dělala háčka, ptala jsem se, jestli vaří snídaně – protože u nás vařil tatínek. Tak první zkouška byla celý týden každé ráno nanosit dříví, zapálit ohýnek a udělat snídani. A musela s tím chlapcem být legrace.

Jenomže hodně mě taky formovalo, že odmalička jsem byla rodinou vedená k tomu, abych neměla na své okolí vysoké nároky – že nikdo nemůže za to, že je hloupější než já.

To vám říkali takhle natvrdo?

Ano, protože jsem vyrůstala ve specifickém prostředí: na Žižkově, tedy mezi dětmi většinou romské populace. Už v první třídě se paní učitelka Krbcová starala o to, abychom se my chytřejší museli snažit, hodně nás stimulovala, aby nás ta většina nestahovala. Na konci roku si pozvala asi šest rodičů a řekla, že jejich děti v té třídě stagnují a že se otevírá jazyková základní škola v Lupáčově, kde se dělají IQ testy a přijímačky na základě schopnosti se učit. Všech šest nás tam uspělo, což znamenalo i to, že od druhé třídy jsme se učili ruštinu, od čtvrté

angličtinu a od šesté jsme si mohli vybrat třetí jazyk. Moje matka nesnášela němčinu, protože když jí byly čtyři, začala válka, takže jsem měla na výběr: pár facek… nebo francouzštinu. Chápu ji, já taky kvůli okupaci sovětskými vojsky nesnáším ruštinu.

Měli jsme výhodu, že v sedmdesátých letech komunisti vyházeli spoustu výborných učitelů ze středních a vysokých škol, a oni proto učili na výběrových základkách. Podobné štěstí jsme pak měli na jazykovém gymnáziu Karla Sladkovského.

Testy IQ jste tedy dělala v první třídě, ale rodina o vašem nadání věděla.

Proto mě učili to o nárocích a shovívavosti. Už ve školce mi totiž říkali „bláznivá Káča". Byla jsem JINÁ. Divná. Já jsem si naopak o těch dětech myslela, že jsou divné. A blbé, protože zpívaly úplně hloupé písničky typu *Skákal pes přes oves*. Ty mě totiž nebavily, tak mě máti učila *Čechy krásné, Čechy mé* nebo českou hymnu a táta hospodské odrhovačky. Podobně mě nudily básničky pro děti, vyžadovala jsem Erbenovy balady a brzy jsem se je naučila. Navíc jsem si pamatovala všechno, co mi kdo řekl – to není u tříletých holčiček běžné, mohla jsem fungovat jako Google. Máti pak emigrovala a mě vychovával tatínek se svými rodiči. Takže i v tom jsem byla divná.

Divné bylo i to, že vaši rodiče byli dvakrát rozvedení, že?

Jenomže to mi neřekli. Tušila jsem, že něco je jinak, ale nevěděla jsem co. Až po mámině smrti jsem našla její deníky a fotky z její druhé svatby za Peruánce. Už jsem se jí nemohla zeptat. Ale spoustu let předtím jsem při zařizování tátova pohřbu z oddacího listu zjistila, že pan Bulvas si bral paní Bulvasovou, rozenou Barešovou, v roce 1970, kdy mi bylo osm let. Na to jsem se máti zeptala. Dozvěděla jsem se, že když mi to neřekl táta, tak ona mi to taky říkat nebude. Dlouho jsem tedy nevěděla, že rodiče byli rozvedení, máti si pak vzala jiného muže a pak se znovu rozvedla a provdala za tátu. A protože mi kecali, nezrušila jsem svoji svatbu s Cajthamlem.

Co měly svatby rodičů společného s tou vaší?

Chtěla jsem ji zrušit, protože jsem si připadala podvedená… a naši mi to nedovolili.

Podvedená hned po svatbě?

Čtrnáct dní po svatbě jsem totiž dostala oddací list, kde stálo, že slečna rozená Bulvasová si vzala pana s rodným jménem Maruška a budou používat společné příjmení Cajthaml. Což bylo příjmení jeho první ženy, které v devatenácti přijal. Přitom když jsem si chtěla nechat příjmení Bulvasová, kategoricky s tím nesouhlasil. Trval na tom, že se musím jmenovat po něm a děti pak taky, jenomže to jsem netušila, že mě podvedl – že se mám jmenovat po jeho první manželce. Říkala jsem si, co ještě udělá za levárny, takže jsem přišla k našim s tím, že jsem v něj naprosto ztratila důvěru a chci se rozvést. Naši udělali scénu, že u nás se nikdo nerozváděl a já nebudu první. Až zadlouho jsem zjistila, že táta byl rozvedený, a máti dokonce dvakrát.

Jak jste jako malá holčička vnímala, že maminka zmizela?

Vyrůstala jsem hlavně u otcových rodičů, a když jsem se na máti ptala, děda říkal: „Maminka tě má moc ráda, píše ti a posílá dárečky, ale bohužel teď nemůže přijet." A ona žila v Peru provdaná za právníka. Po letech se vrátila, mám hypotézu, že ji její matka emocionálně vydírala na dálku. Bábinka se dožila pětadevadesáti, byla sobec a já tvrdím, že sobci se dožívají vyššího věku, protože řídí svět kolem sebe, aniž koukají napravo nalevo.

Pro máti byl dominantní vztah k jejímu otci, a když zemřel, evidentně se cítila volná – to mi bylo dva a půl –, rozvedla se a odjela. Bábinka si jako čerstvá vdova nechala udělat nová prsa, našla si milence, pak dalšího, každý jí vydržel deset patnáct let, vybírala si čím dál mladší. Razila teorii, že život začíná po padesátce.

Proč tedy vydírala maminku?

To začalo, když jí bylo asi šedesát: Tlačila na mámu, že už je stará, a ona se má vrátit. Používala možná jako argument, že se mi daří špatně.

Naopak, mně se dařilo báječně! Včetně toho, že jsem mohla lítat venku, v čem jsem chtěla. Když se máti vrátila, nutila mě nosit bílé punčocháčky, mluvit slušně a nechala mi operovat oči. Viděla jsem špatně na dálku, šilhala jsem – asi z těch změn v rodině – a měla jsem pravděpodobně trochu tupozraké oko. Jenomže po operaci se mi zrak prudce zhoršil. Vlastně po dvou operacích: Ta první se nepovedla, tak mě operovali znovu, a jak mi utahovali přímé oční svaly, způsobili mi velký astigmatismus. V brýlích jsem musela mít silná skla, kterým se tehdy říkalo „popelníky", dostala jsem papír o změněné pracovní schopnosti, a k tomu mi zakázali tělocvik i judo – měla jsem prostě pocit, že mi končí život. Navíc mi máti nechala přišít odstáté ucho, se kterým jsem neměla vůbec žádný problém, a potom, než jsem šla do tanečních, mě donutila nosit podprsenku, přestože jsem neměla žádná prsa.

Moje dětství se změnilo o sto osmdesát stupňů, změnila mi ho nešťastná máma, která přijela, vůbec mě neznala a asi chtěla dohonit, co zameškala. A teď se mě všichni ptají, jaké to bylo žít bez mámy.

Jak vás poslouchám, tak úplně normální. Zvykla jste si na to a byla jste spokojené dítě.

Přesně. Vlastně to bylo o moc snazší. Matka se divila, že otec je rodič číslo jedna a že mám pevný vztah k dědovi, ale ona tu šest let nebyla. Opustila dvouleté batole, které naučila jen recitovat Erbena. Nechápu, že jí nedošlo, že takhle malé dítě od mámy odvykne. A když jsem pak v pubertě potřebovala posilovat sebevědomí, dělal to spíš táta. Ne máma se svým věčným vyptáváním, poznámkami, že mám příliš širokou pánev, nebo upozorňováním, že moc jím. A když umřela, došlo mi, že asi měla poruchu příjmu potravy. Nepodezírám ji, že by mě srážela schválně, ale pravděpodobně si do mě projektovala svoje problémy a představy. Stejně tak mě odrazovala od vztahů. Já jsem přitom v pubertě kluky brala spíš jako kámoše, neexperimentovala jsem se sexem.

Když se dnes bavíme s mým partnerem, vtipkujeme, že on je žena ve výkonu trestu a já jsem muž ve výkonu trestu – že jsme se oba reinkarnovali, abychom se něco naučili o druhém pohlaví.

Kdy jste prožila první lásku?

Z dědy a babičky jsem získala pocit, že první láska je navždy. Takže když mě první láska – na gymnáziu – opustila, neuměla jsem se s tím popasovat. Šla jsem za máti a ta mi řekla, že mě opustil, protože se nechovám jako dívka. Tehdy jsem si umínila, že už se jí nikdy s ničím nesvěřím. Ironií osudu se ten dotyčný pak vracel: za tři roky, za pět let, za deset let, naposledy sedmadvacet let po našem rozchodu.

Vzala jste ho někdy zpátky?

To mě ani nenapadlo! Při jednom z těch návratů přišel s tím, že má ženu a děti a ať mu dělám milenku. U nás doma se říkalo, že milenky jsou hloupé – protože milenka je žena číslo dvě, o které žena číslo jedna neví, proto je žena číslo dvě povinna schovávat se a jít jí z cesty. To je přece strašně ponižující pozice! Takže chlapec zase zmizel a objevil se po čase. Většinou se moji chlapi vraceli a tvrdili, že pochopili, že jsem byla ta nejlepší. Ale moji mužští kamarádi mi vysvětlili, že muži se vracejí, když nikoho nemají, aby otestovali, jestli je bejvalka sama a bude povolná. Já jsem nebyla. Toho notorického vraceče jsem se ptala, proč bych se měla vracet, co se sebou udělal a jak se změnil, aby byl důvěryhodný. A on něco divného koktal, vůbec jsem ho nemohla brát vážně. Mně sice odmalička doma říkali, že nemůžu mít vysoká očekávání, ale mít jasné hranice se mi osvědčilo.

Pochopila jsem správně, že tatínkovi rodiče vám v dětství nahrazovali mámu a tátu a druhou babičku jste moc nevídala?

Než se máti vrátila z emigrace, její matku jsem vídala zřídka, třeba o Vánocích. O tátových rodičích bych neřekla, že mi nahrazovali mé vlastní, ale byla jsem s nimi o víkendech a každé odpoledne. Bydlela jsem s tátou, k němu mě děda večer vozil. Pamatuju si třeba, že ve čtvrtek jsem chodila s dědou stát fronty na maso. A uvědomovala jsem si, jak v té šílené době za totáče záleželo na tom, jestli byla rodina prorežimní, nebo ne. Já jsem měla cejch, že mám mámu emigrantku, pak navrátivší se emigrantku, takže moje rodina byla šikanovaná. Navíc jsem měla

ve všech materiálech uvedeno, že jsme náboženští fanatici, protože mě naši posílali odmalička na náboženství. Jsme evangelíci.

Co pro vás vlastně znamená rodina?

Souhlasím s teorií, že primární rodina, tedy rodiče a jejich děti, je rodina orientační, učí nás orientovat se ve společnosti, ale je to genetická loterie – rodiče ani děti si nevybíráme. Pak si vyrábíme z vrstevníků, kolegů a partnera rodinu prokreační, sekundární – tu si volíme na základě podobností a zájmů. Některé biologické rodiny spolu nemají téměř nic společného, rozhodně ne názory. Já si dokonce myslím, že jak platí negace negace a vývoj se děje pomocí negací, děti si často rozumějí víc s prarodiči než s rodiči – protože prarodič časem a zráním zrelativizuje to, co říkal svým dětem, a jestliže je moudrý, se zájmem sleduje vnouče, nemoralizuje, má smysl pro humor, a pokud to není zoufalý člověk, který má pocit, že mu něco uteklo, kouká na vnouče jako na osvěžující prvek a nechá ho přemýšlet, mluvit a dělat si věci po svém. Pamatuju si, že když jsem přišla za dědou a chtěla poradit, šalamounsky mi odpovídal, proč se ptám jeho, jak vím, že on to ví, a že on je jiná generace a má jiné zkušenosti. Ptal se, jaké mám nápady, nutil mě přemýšlet a pak tvrdil, že moje řešení je chytré, že by ho nenapadlo.

Můžu se vás zeptat, jak vás ovlivnilo jako mámu dvou dětí, že jste podstatnou část dětství vyrůstala bez maminky?

Jsem studená. Objímat mě učila až Anička, moje druhé dítě. Starší Honzík je odtažitý, Anička byla odmalička přítulná, navíc má vedle talentu na účetnictví po svém pradědovi taky talent pedagogický a ten uplatňovala i na mě. Třeba když jsem se učila na atestaci, přišla a prohlásila: „Pomazlit." Tak jsem si ji vzala na klín a ona: „Obejmout," a pak: „Ještě hlavičku," tak jsem si ji k sobě musela přitisknout dlaní kolem hlavy… Měla se mnou trpělivost.

A teď, jako dospělá?

Taky. Když jí bylo devatenáct, naučila mě teorii zrcadlení. Nemám moc emočního intelektu, jen ten analytický. Třeba na vodě mi říkali

„bašťoune“, prý proto, že všechno baštím, beru moc vážně – mě prostě nenapadlo, že lidi lžou, nechápala jsem, proč by to měli dělat. Byla jsem důkaz toho, že někomu, kdo moc neumí naslouchat, je zbytečné cokoli vysvětlovat.

Dcera mi pořád říkala, že ji mám oslovovat „Aničko“, namítala jsem, že já jsem jí to jméno vybrala a „Aničko“ se mi nelíbí, že se mi líbí „Andulko“ podle písničky *Andulko, mé dítě, vy se mi tuze líbíte* a *Andulko šafářová, husičky nemáš doma* – všechny lidové písničky jsou o Andulkách, zatímco Anči byly směšné, nikdy bych jí tak neřekla. Snahu přeučit mě to odpískala, snášela Andulku, nicméně náš vztah byl celkem chladný – až v jejích devatenácti jsem pochopila, že logicky proto, že mi nevěřila. To prozření přišlo, když jsem ji představila v kavárně své kamarádce jako Andulku, a ona řekla: „Já jsem Anička.“ Když jsem pak odešla na záchod, ony to probraly, a protože moje kamarádka je citlivá osoba – mám štěstí, že všechny moje kamarádky jsou citlivé osoby a Anička ostatně taky –, pak se vzdálila a Anička mi povídá, že to se mnou ještě jednou zkusí. A zeptala se mě, co bych si myslela o člověku, který evidentně předstírá, že mu na mě záleží, ale říká mi „Katko“, přestože ví, že to nesnáším, a opakovaně ho na to upozorňuju. V tu chvíli jsem to pochopila, požádala jsem Aničku o odpuštění a ona po roce, kdy jsem jí říkala „Aničko“, prohlásila, že mi věří, že ji mám ráda.

Máte slzy v očích.

Protože to bylo silné a pořád je. Uvědomuju si, že mi nevěřila, že ji mám ráda, protože jsem se k ní chovala s despektem. Zraňovalo ji to. A tahle naše debata v restauraci byla jedním z klíčových momentů, proč jsem se rozhodla udělat si psychoterapeutický výcvik. Uvědomila jsem si, že když jsem se dotýkala citů vlastního dítěte a nevšimla jsem si toho, pravděpodobně se takto dotýkám i kamarádů a pacientů.

Takže potvrzujete humorné nařčení, že psychologii a psychiatrii jdou studovat především ti, kteří to sami potřebují, jsou nějak „rozbití“.

Ano. Ale zároveň taky k psychologovi a psychiatrovi jdou ti